કુર્આન પઢવામાં તજવીદ (સહીહ ઉચ્ચાર)નું મહત્વ

અને આપણે !

:: સંપાદક ::

મૌલાના ઈમરાન રઝા મિસ્બાહી દયાદરવી

(મુદર્રિસ દારુલ ઉલૂમ બરકાતે ખ્વાજા–આમોદ)

પ્રકાશક

અંજુમને રઝાએ મુસ્તફા (દયાદરા)

C/o. ફય્ઝાને રઝા મંઝિલ, મુ.પો. **દયાદરા**, તા. જિ. : ભરૂચ,
પિન. ૩૯૨૦૨૦ ફોન. : (૦૨૬૪૨) ૨૧૦૪૧૧,
૨૮૦૦૧૧, ૨૮૦૧૯૨, મો. : ૯૪૨૭૪૬૪૪૧૧
Web. :www.barkatekhwaja.net
Email : anjuman2006@hotmail.com

પ્રકાશન નં. : ૧૮૪ આવૃત્તિ–૧ પ્રત : ૪૫૦૦
૨૭–રજબુલ મુરજ્જબ હિ.સ. ૧૪૩૨ જુન–૨૦૧૧

નૂરાની આર્ટ–દયાદરા મો. ૯૪૨૭૪૬૪૪૧૧

ઈસ્લામિક વેલ્ફેર મિશન

GRWB/057/Bharuch/02

C/o. ફય્ઝાને રઝા મંઝિલ, મુ.પો. **દયાદરા**, તા. જિ. ભરૂચ.
પિન : ૩૯૨૦૨૦, મો. ૯૪૨૭૪ ૬૪૪૧૧

પ્યારા દીની ભાઈઓ ! ઈસ્લામિક વેલ્ફેર મિશન–દયાદરા સુન્નીઓની એક અજોડ સંસ્થા છે કે હુઝૂર ﷺના નાલૈન પાકના સદકામાં આ સંસ્થા થકી લગભગ **૨૨૭** મદ્રસા–મસ્જિદોનું પગારમાં સહકાર કરીને સંચાલન કરવામાં આવી રહ્યું છે. તેમની વિઝિટ તથા ઈમ્તેહાન લેવામાં આવે છે. ઘણા ગામોને પગાર ચૂકવીને જે બાતિલ ફિર્કાઓ કબ્જો જમાવી બેઠેલા હતા તેમને ગુમરાહિયતથી બચાવવા આપણા મિશન હેઠળ લેવામાં આવ્યા છે. અહલે સુન્નતનો પરચમ ત્યાં લહેરાવી **મસ્લકે આ'લા હઝરત**ની બોલબાલા કરવામાં આવી છે. તો આપની **લિલ્લાહ, ઝકાત, સદકા, ખૈરાત, ફિત્રા, કુર્બાનીની ખાલો, ન્યાઝની** વગેરે રકમોને ઉપરોકત સરનામે M.O., ચેક, ડ્રાફટથી અવશ્ય પહોંચાડી દુનિયા તથા આખેરતની ભલાઈ મેળવો.

આ મિશનને કઈ રીતે સહકાર કરી શકો છો ?!

★ આપની શક્તિ અનુસાર કોઈ એક અથવા બે કે એથી અધિક મદ્રસાના માસિક પગારની જવાબદારી લઈને.

★ મસ્જિદ અથવા મદ્રસાના બાંધકામ માટે ગરીબ આબાદીઓમાં જરૂરત હોય ત્યાં મસ્જિદ–મદ્રસા બંધાવી આપીને.

★ મદ્રસાઓ માટે કુર્આન શરીફ, કિતાબો, પાટલીઓ તથા મસ્જિદો માટે સફ, ચટાઈ, મુસલ્લા, ટુવાલ વગેરેની સહાય કરીને.

★ જરૂરત હોય ત્યાં પાણી માટે બોરીંગ કરવાની જવાબદારી લઈને.વગેરે કામોમાં સહકાર આપવા માટે ઉપરોક્ત સરનામે સંપર્ક કરો.

–લિ. ઈસ્લામિક વેલ્ફેર મિશન–દયાદરા

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

نَحۡمَدُهٗ وَ نُصَلِّى عَلٰى رَسُوۡلِهِ الۡكَرِيۡمِ

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيۡكَ يَارَسُوۡلَ اللّٰهِ   اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيۡكَ يَا نَبِىَّ اللّٰهِ

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيۡكَ يَاحَبِيۡبَ اللّٰهِ   اَلصَّلٰوةُ وَ السَّلَامُ عَلَيۡكَ يَا نُوۡرَ اللّٰهِ

صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيۡكَ وَسَلَّمَ

કુર્આન પઢવામાં તજવીદ (સહીહ ઉચ્ચારનું) મહત્વ અને આપણે !

સૌ કોઈ જાણે છે કે નમાઝમાં કિ઼ર્અત ફર્ઝ છે. ફર્ઝ એટલે જેમ કે નમાઝમાં દરેક રકાતમાં રુકૂઅ કે બે સિજદા ફર્ઝ છે, જો રુકૂઅ હુકમ પ્રમાણે ન કરો કે સિજદામાં પેશાની જમાવીને તથા નાકની નરમ હાડકી દબાવીને સિજદા ન કરો, બલ્કે ભલે એ રીતે પણ એક જ સિજદો કર્યો તો પણ નમાઝ ન થઈ ! જેમ કે હદીષમાં છે કે, **''માણસ સાઈઠ વરસ સુધી (જીવનભર) નમાઝ પઢતો રહે છે પણ તેની એક પણ નમાઝ બારગાહે ઈલાહીમાં ક઼બૂલ થતી નથી ! કેમ કે તે રુકૂઅ તથા સિજદા સંપૂર્ણ તરીક઼ાથી અદા નથી કરતો.''**

એ જ પ્રમાણે કિ઼ર્અત એટલે કુર્આનની કોઈ સૂરતમાંથી ''અલ્હમ્દુ'' પછી કમસે કમ ત્રણ નાની કે એક મોટી આયત પઢવી. **હવે એ જે પ્રમાણે કુર્આનમાં ઉતરી છે તેવું જ પઢાવું જોઈએ !** કુર્આનમાં ك (છોટા કાફ) છે અને તમો પઢો ق (બડા ક઼ાફ) તો અર્થ બદલાશે અને નમાઝ તૂટી જશે,

નમાઝ થશે જ નહીં ! (જેમ કે છોટા કાફથી ''કલ્બ'' એટલે કૂતરુ અને બડ઼ા ક઼ાફથી ''ક઼લ્બ'' એટલે દિલ.) જેથી અલ્લાહે જેવું ઉતાર્યું તેવું જ કુર્આન પઢવું. એટલે ઉચ્ચારો સહીહ કાઢવા કુર્આનના હુકમથી ફર્ઝ છે, નહીં તો નમાઝ થશે નહીં.

★ જરા ગંભીરતાથી વિચારશો ખરા ?! ★

હવે વિચારો કે **ક઼યામતમાં સૌ પ્રથમ નમાઝનો હિસાબ થશે,** એ સહીહ નીકળશે તો અન્ય અમલો ગણત્રીમાં આવશે, નહીં તો સર્વ બેકાર જશે. **નમાઝ દિવસમાં પાંચ વખત પઢવાની અને તે ફર્ઝ છે, ન પઢી તો જહન્નમનો અઝાબ થશે !** અને પઢવાની એ રીતે કે રબના બતાવેલા ક઼ાનૂન પ્રમાણે પઢવાની તો ક઼બૂલ થવાની ઉમ્મીદ રહેશે, આપણી મરજી પ્રમાણે નહીં !

અફસોસની વાત કે આટલી અગત્યની ઈબાદતને સલામત રાખવાની કોઈને પણ પડી નથી ! (ઈલ્લા માશાઅલ્લાહ !) **આપણે ત્યાં મસ્જિદો–મદરસા હવે કરોડોમાં બનતા થયા અને આપણે ફુલાવા માંડયા કે આપણે ખૂબ તરક્કી કરી નાખી !** પણ એ કરોડોની મસ્જિદ–મદરસામાં બે ત્રણ હજારનો પગારદાર ઈમામ અને મુદર્રિસ કે જે તજવીદથી અજ્ઞાન છે ! તથા ૧૨૦૦–૧૫૦૦નો પગારદાર બાંગી કે જેને ''અલ્લાહુ અકબર'' પઢતાં નથી આવડતું ! કદી અલ્લાહુ ''અકબાર'' તો કદી કાંઈક પઢે છે ! બીચારો મજૂર કક્ષાનો કેવળ સાફ સફાઈ કરી શકે તેવો માણસ છે તેની પાસે ઈસ્લામની પ્રભાવશાળી શાનદાર નિશાની એટલે અઝાન પણ દેવડાવવામાં આવે છે ! જેમાં અજબના રાગડા નીકળતા હોય

તેવું તે પઢે છે. કદીક નમાઝ પણ પઢાવાય છે ! તો વળી મદરસામાં પણ એ જ મુદર્રિસ બને છે. બીચારો અલેફ, બે, તે, ષે ! બૂમો પાડી પાડીને પઢાવી દે છે. આપણે ન્યાઝ કરવા માટે સહેજવારમાં હજારો જમા કરી દઈએ, ઉર્સ કરવા અનલિમિટ ખર્ચ કરીએ પણ કુર્આન શીખવા–શીખવવા નમાઝમાં સહીહ પઢે તેવો ઈમામ કે ક઼ારી લાવવા ન ખર્ચ શકીએ ! **તાજમહલ જેવી મસ્જિદો અને લાલ કિલ્લા જેવા મદરસા બનાવી શકીએ પણ પઢાઈના મામલામાં થોડાક ખર્ચી સારા ક઼ારી ન રાખી શકીએ ન બાળકોને ક઼ારી બનાવી શકીએ** ! હા ! ન્યાઝ, ઉર્સ વગેરે આપણી મુબારક અલામતો છે, આપણે **શરીઅતના વર્તુળમાં રહીને** અક઼ીદતમંદીથી એ પણ કરીએ, પણ સાથો સાથ જે ચીજો **ફર્ઝે અયન** છે તેને કેમ ન કરીએ ?! કે **ફર્ઝ વિના કોઈ મુસ્તહબ, નફ્લી ઈબાદતો ક઼બૂલ થશે નહીં** ! જેથી એ ચીજોનો સવાબ સલામત રાખવા, ક઼બૂલ થવા માટે ફર્ઝ કામો કરવાં અનિવાર્ય છે અને તેના કર્યા, શીખ્યા વિના કોઈ ચારો જ નથી, તે યાદ રાખશો.

ન્યાય પ્રિય વાંચક બંધુઓ ! તો આજે એજ અત્યંત અગત્યના અને જરૂરી એવા વિષય "ક઼િર્અત"ને શીખવાની જરૂરત તથા તેના ફાયદા અને ન શીખવાથી થતા દીની દુનિયવી નુકસાનો વિશે કુર્આન તથા હદીષની રોશનીમાં ઉલમા તથા ફુક઼હાના કથનો દ્વારા ગંભીરપણે ચર્ચા કરીશું, એ જ આશા સાથે કે શાંતચિત્તે ખૌફે ખુદા સાથે તેનો અભ્યાસ કરી અમલ કરવાની તમો જરૂર કોશિશ કરશો તથા દીની દુનિયાવી ભલાઈઓ હાંસલ કરશો. અલ્લાહ તઆલા ઈલ્મો અમલની

તૌફીક઼ અતા ફર્માવે. (આમીન)

આપણે જોઈએ છીએ કે કોઈ પણ કાર્ય કોઈ પણ વસ્તુ ત્યારે જ સંપૂર્ણ ગણાય છે જ્યારે તેને તેના સર્વ ક઼ાયદા ક઼ાનૂન, નીતિ નિયમો તથા તેના સંપૂર્ણપણે લાભદાયક થવાની રીત અને તરીક઼ા મુજબ કરવામાં આવે, અન્યથા તે કાર્ય તે વસ્તુ અપૂર્ણ તથા અધૂરી રહી જાય છે, કરનારને તેનો કોઈ લાભ કે ફાયદો થતો નથી બલ્કે ઘણીયે સ્થિતિઓમાં તો ઉલ્ટુ નુકસાન પણ ભોગવવું પડે છે.

★ સહીહ ક઼િર્અત વિના નમાઝ થશે નહીં ! ★

હે મુસલમાનો ! અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! આપણે મુસલમાન છીએ. ઈસ્લામ એક સંપૂર્ણ તથા સફળ જીવનશૈલી અને **Complet code of life** છે, તે જે રીતે દુનિયાવી જિંદગીની પ્રત્યેક જરૂરિયાત અંગે આપણને માર્ગદર્શન આપે છે તેવી જ રીતે દીની બાબતોમાં પણ આપણી સંપૂર્ણ રહનુમાઈ કરે છે. ઈસ્લામ સ્વીકાર્યા પછી ફર્ઝ થતી ઈબાદતોમાં સૌ પ્રથમ ઈબાદત નમાઝ છે અને ઘણી જ તાકીદપૂર્વક વારંવાર તેનો હુકમ કરવામાં આવ્યો છે. તો સમજાયું કે નમાઝ સૌથી અહમ અને અગત્યની ઈબાદત છે. નમાઝમાં અમુક શર્તો, ફર્ઝો, અને વાજિબો છે જેનાથી નમાઝ સંપૂર્ણ થાય છે, એ ફર્ઝો પૈકી એક ફર્ઝ 'ક઼િર્અત' (અર્થાત : કુર્આન શરીફ પઢવું) પણ છે અને આ ફર્ઝ ત્યારે જ પૂરો થશે જ્યારે કુર્આનને તજવીદથી (સહીહ ઉચ્ચાર તથા ક઼ાયદા મુજબ) પઢવામાં આવે, નહીં તો આ ફર્ઝ અધૂરો રહી જવાથી (ક઼િર્અતમાં ભૂલ થવાથી) નમાઝમાં ખરાબી આવશે અને અમુક સ્થિતિઓમાં તો સદંતર નમાઝ

થશે જ નહીં ! માટે તજવીદનું શીખવું ઘણુ જ જરૂરી છે.

★ તજવીદનો હુકમ કુર્આન, હદીષ તથા ઉલમાના કથનોની રોશનીમાં ★

અલ્લાહ તઆલા કુર્આને મુક઼દ્દસમાં ભારપૂર્વક ફર્માવે છે :

★ وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا "અને જરૂર કુર્આનને તરતીલ સાથે પઢો." *(સૂ. મુઝમ્મિલ)*

★ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيْلًا "અમે એને તરતીલથી (પદ્ધતિસર) નાઝિલ કર્યું."

★ હઝરત ઝૈદ બિન ષાબિત رضی اللہ عنہથી મરવી છે. રસૂલુલ્લાહ صلی اللہ علیہ وسلمએ ફર્માવ્યું : اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ اَنْ يُقْرَأَ الْقُرْاٰنُ بِمَا اُنْزِلَ "બેશક ! અલ્લાહ તઆલા એ વાતને પસંદ ફર્માવે છે કે કુર્આનને એ જ રીતે પઢવામાં આવે જે રીતે નાઝિલ કરવામાં આવ્યું."

★ રસૂલુલ્લાહ صلی اللہ علیہ وسلمએ ફર્માવ્યું, "કુર્આનને પોતાના અવાજથી શણગાર આપો." (અર્થાત) : સારા અવાજમાં પઢો.

★ اِقْرَؤُا الْقُرْآنَ بِلُحُوْنِ الْعَرَبِ "કુર્આનને અરબી લહેજામાં પઢો."

★ زَيِّنُوا الْقُرْاٰنَ بِاَصْوَاتِكُمْ "જે કુર્આનને સારા અવાજમાં ન પઢે તે અમારા રસ્તા પર નથી."

★ અલ્લામા જઝરી رحمۃ اللہ علیہ ફર્માવે છે : "જે કુર્આનને તજવીદ સાથે ન પઢે તે ગુનેહગાર છે."

★ **"ઘણા કુર્આન પઢવાવાળા એવા છે કે પોતે કુર્આન તેમના પર લા'નત કરે છે."**

ઉલમા ફર્માવે છે, આ વઈદના પાત્ર ત્રણ પ્રકારના લોકો છે :–

(૧) બે અમલ ક઼ારી (કુર્આન પઢનાર) **(૨)** પોતાના તરફથી કુર્આનની તફસીર કરનારા **(૩)** કુર્આને મજીદને તજવીદના (ક઼ાયદા) વિરુધ્ધ ગલત પઢનારા.

મુહર્રિરે ફન અલ્લામા જઝરી 'અન્નશ્ર'માં ફર્માવે છે, હઝરત જુવેર ઝહ્હ઼ાકથી મરવી છે. ઈબ્ને મસ્ઊદ رضی اللہ عنہએ ફર્માવ્યું, કુર્આનને મુજવ્વદ કરો ! (તજવીદ સાથે પઢો !) અને તેને સારા અવાજોથી ઝીનત આપો તથા તેને ખૂબ સ્પષ્ટ (સાફ સાફ) પઢો. હા, બેશક ! તે સ્પષ્ટ છે, અને અલ્લાહ તઆલા પસંદ ફર્માવે છે કે તેને સ્પષ્ટ પઢવામાં આવે.

ઈલ્મે તજવીદમાં મહાન દરજ્જો ધરાવતા અલ્લામા શમ્સુદ્દીન અબુલ્ખૈર મુહમ્મદ બિન અલ્જઝરી પોતાની સુપ્રસિદ્ધ કિતાબ 'અલ્ મુક઼દ્દમતુલ્ જઝ્રિયા'માં ફર્માવે છે, "કુર્આન મજીદને તજવીદ સાથે પઢવું એટલા માટે જરૂરી છે કે અલ્લાહ તઆલાએ કુર્આનને તજવીદ સાથે નાઝિલ ફર્માવ્યું છે અને આપણા સુધી પણ કુર્આન તજવીદ સાથે જ પહોંચ્યું છે."

અલ્લામા જલાલુદ્દીન સિયૂતી 'અલ્ ઈત્ક઼ાન ફી ઊલૂમિલ્કુર્આન'માં ફર્માવે છે, અર્થાત : "એમાં શંકા નથી કે જે રીતે મુસલમાનો પર કુર્આનના અર્થને સમજવું અને તેના પર અમલ કરવું એક ઈબાદત છે અને આ તેમના પર ફર્ઝ કરવામાં આવ્યું તેમ જ કુર્આનના અલ્ફાઝ (શબ્દો)ને સહીહ તરીક઼ા પર પઢવું અને તેના હર્ફોને એ રીત મુજબ ઉચ્ચારવું

પણ લાઝિમ તથા ફર્ઝ છે જે રીતનો ઉચ્ચાર ઈલ્મે કિ઼ર્અતના ઈમામોએ નબીએ કરીમ صلی اللہ علیہ وسلمથી આપણા સુધી પહોંચાડયો છે.''

અલ્લામા મક્કી 'નિહાયતુલ્કવલિલ્મુફીદ'માં ફર્માવે છે : ''તહકી઼ક઼ (યકી઼નન!) તજવીદના વાજિબ હોવા પર ઝમાનાએ નબવીથી લઈ આપણા જમાના સુધી ઉમ્મતે મા'સૂમા એકમત રહી છે, કોઈએ પણ આ (તજવીદના વાજિબ હોવા)માં વિરોધ ન કર્યો અને આ (સહમતિ) મજબૂત દલીલોમાંથી એક ઘણી જ મજબૂત દલીલ છે.''

ઈમામ અહમદ રઝા મુહદ્દિષે બરેલ્વી رحمۃ اللہ علیہ ફર્માવે છે, ''કુર્આનની સુનિશ્ચિત આયતો, નબી صلی اللہ علیہ وسلمની મુતવાતિર હદીષો, સહાબા, તાબઈન, તમામ અઈમ્મએ કિરામ عَلَیۡہِ الرَّحۡمَۃُ وَ الرِّضۡوَان ના ઈજમાઅ (સહમતિ)થી 'તજવીદ' હક્ક઼ અને વાજિબ તથા અલ્લાહ તઆલાની શરીઅતનો દીની ઈલ્મ છે.

અલ્લાહ તઆલાએ ફર્માવ્યું : **وَرَتِّلِ الۡقُرۡاٰنَ تَرۡتِیۡلًا**''અને જરૂર કુર્આનને તરતીલ સાથે પઢો.'' *(ફતાવા રઝવિય્યહ્, પેજ–૧૧૮, ભાગ–૩, રઝા એકેડમી–મુંબઈ)*

ઉપરોક્ત વિગતો તથા હકી઼કતોથી સાબિત થયું કે સરકારે મદીના મહબતે વહયો સકીના صلی اللہ علیہ وسلم અને સહાબાએ કિરામ رِضۡوَانُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَیۡہِمۡ اَجۡمَعِیۡنَના પવિત્ર યુગથી આ જમાના સુધી તમામ તાબઈન, તબ્એ તાબઈન, મુફસ્સિરીન, મુહદ્દિષીન, મુજતહિદીન, ફુક઼હા, કુર્રા, મુજવ્વિદીન અને ઉલ્માએ રબ્બાનિય્યીન **તજવીદ અને કિ઼ર્અતના ફર્ઝ તથા વાજિબ**

હોવા પર એકમત રહ્યા છે. અને નમાઝમાં કિ઼ર્અત એટલે કુર્આન પઢવું ફર્ઝ છે તો આ ફર્ઝના સહીહ તરીકા પર અદા થવા માટે કિ઼ર્અત તજવીદનું શીખવું અત્યંત અનિવાર્ય થઈ જાય છે. તજવીદ વગર કિ઼ર્અત સહીહ થવી શકય નથી અને **આ નમાઝ પઢાવનાર, પઢનાર તથા દરેક નમાઝી માટે જરૂરી છે** એટલા માટે કે ફર્માને રસૂલ صلی اللہ علیہ وسلم છે : ''જરૂરતનો ઈલ્મ દરેકે જાણવો ફર્ઝ છે.''

અલ્લામા સદરુશ્શરીઅહ્ ફતાવા શામીના હવાલાથી બયાન ફર્માવે છે : **જરૂરતના ફિક઼્હી મસાઈલ જાણવા 'ફર્ઝે ઐન' છે અને જરૂરતથી વધુ મસાઈલ શીખવા કુર્આન મોટે કરવાથી ઉત્તમ છે.** *(બહારે શરીઅત, ભાગ–૩, પેજ–૧૮)*

આ'લા હઝરત અઝીમુલ બરકત ઈમામ અહમદ રઝા رضی اللہ عنہ ફર્માવે છે, ''દરેક વ્યક્તિ પર તેની મૌજૂદ જરૂરતના મસાઈલ શીખવા ફર્ઝે ઐન છે.

તો અત્યાર સુધીના વર્ણનથી માલૂમ થયું કે જરૂરત પૂરતો ઈલ્મે તજવીદ શિખવો ફર્ઝે ઐન છે.

★ તરતીલ એટલે શું ? ★

મૌલાએ કાએનાત હઝરત અલી મુર્તઝા رضی اللہ عنہ તરતીલની વ્યાખ્યા કરતાં ફર્માવે છે : ''કુર્આનના હરૂફને સહીહ મખ્રજ (ઉચ્ચાર, ઉદ્દ્ભવ સ્થાનથી) અને સિફાત (ખૂબીઓ) સાથે અદા કરવા તથા વક઼ફ (અટકવા)ના સ્થળો તથા સ્થિતિઓને જાણવાનું નામ તરતીલ છે.'' અને તજવીદ એ કા઼યદાઓને કહેવામાં આવે છે જેમનાથી કુર્આનના હુરૂફ સહીહ અદા થાય.

★ તજવીદ વિરુધ્ધ પઢવાથી થતાં નુકસાનો ★

તજવીદના ખિલાફ પઢવામાં આવે તો તેનાથી લહન (ગલતી) લાઝિમ આવે છે. લહનના બે પ્રકાર છે : **(૧)** પ્રથમ એ કે હર્ફ બદલાય જાય અથવા કાયદા વિરુધ્ધ તેમાં વધારો ઘટાડો કરવામાં આવે અથવા ઝબર, ઝેર, પેશ, જઝ્મ અને તશ્દીદ વિગેરેમાં ફેર બદલ થાય એને **લહ્ને જલી** કહેવામાં આવે છે જેમ કે وَلَا الضَّالِّيْنَ ને وَلَا الدَّالِّيْنَ અથવા وَلَا الظَّالِّيْنَ (ض ને د અથવા ظ થી બદલીને) અને نَسْتَعِيْنَ ને نَسْتَاعِيْنَ અને اَنْعَمْتَ ને اَنْعَمْتُ વિગેરે પઢવું, આવી ગલતી કરનાર ગુનેહગાર થાય છે અને આ હરામ છે, આવી ગલતીથી અર્થ બગડી જાય છે. અથવા શબ્દનો અનર્થ થઈ જાય છે જે સદંતર નાજાઈઝ છે. **(૨)** અને જે સિફતો હુરૂફની ઝીનત તથા સજાવટ માટે હોય છે તે અદા ન થાય તો એને **'લહ્ને ખફી'** કહેવામાં આવે છે જેમકે પુર હુરૂફને બારીક પઢવા, ઈખ્ફાની જગાએ ઈઝ્હાર અથવા ઈઝહારની જગાએ ઈદગ઼ામ વિગેરે કરવું, આનાથી પણ બચવું જરૂરી છે કારણ કે આ મકરૂહ બલ્કે હરામ છે.

નીચેના કોઠા પરથી સમજી શકાય છે કે તજવીદ (સહીહ ઉચ્ચાર) સાથે કુર્આન પઢવું કેટલું મહત્વનું છે કે અમુક ઠેકાણે તો અર્થ બદલાતાં કેવળ નમાઝ જ ન તૂટે બલ્કે કુફ્ર પણ લાગુ થઈ શકે છે ! જેથી **જે લોકો ગુજરાતી લિપિમાં કુર્આન, દુઆઓ પઢે છે તેમણે સારા કારીને તે સંભળાવી ઉચ્ચારો સહીહ કરીને જ પઢવું જોઈએ, નહીં તો ક્યાંક સવાબને બદલે અઝાબ ન વહોરી બેસે.**

તજવીદના અભાવે કુર્આની આયતોના અર્થમાં થતા ફેરફારની એક ઝલક

★ ગલત ★		★ સહી ★	
જૂનુ થવું	اَلْهَمْدُ (ه)	પ્રશંસા	اَلْحَمْدُ (ح)
દુઃખ પીડા આપવાવાળો	رَبِّ الْاَلَمِيْنَ (ا)	સમગ્ર જગતનો પાલનહાર	رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ (ع)
અમે જંગલી બનીએ છીએ	نَئْبُدُ (ء)	અમે તારી જ ઈબાદત કરીએ છીએ	نَعْبُدُ (ع)
અમે થાકી જઈએ છીએ	نَسْتَئِيْنُ (ء)	અમે તારાથી મદદ માંગીએ છીએ	نَسْتَعِيْنُ (ع)
જેમના પર તું ધીમેથી રડયો	اَنْئَمْتَ عَلَيْهِمْ (ء)	જેમના પર તેં એહસાન ફર્માવ્યું	اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ (ع)
રસ્તો બતાવનારાઓના રસ્તે ન ચલાવ	وَلَا الدَّالِّيْنَ (د)	ગુમરાહોના રસ્તે ન ચલાવ	وَلَا الضَّالِّيْنَ (ض)
ખાણુ ખાઓ	كُلْ (ک)	આપ ફર્માવી દો	قُلْ (ق)
તે અલ્લાહ કમજોર છે	هُوَ اللّٰهُ اَهَدٌ (ه)	તે અલ્લાહ એકલો છે	هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ (ح)

★ સહીહ ઉચ્ચાર ન કરવાથી અર્થ બદલાય જતાં નમાઝ થશે નહીં ★

તજવીદ વગર નમાઝમાં કુર્આન શરીફ પઢવાથી અગર એવી ભૂલ થઈ જેનાથી અર્થ બદલાઈ જાય તો નમાઝ ફાસિદ થઈ જશે અને નમાઝ થશે નહીં.

મસ્અલા : અગર એક હર્ફની જગાએ બીજો હર્ફ એ કારણે અદા થતો હોય કે પઢનારની ઝબાનથી તે હર્ફ અદા નથી થતો **તો એ મજબૂર છે, તેના માટે જરૂરી છે કે તે સતત (જીવનભર) કોશિશ કરે,** અને અગર લાપરવાઈના કારણે આમ થાય છે જેમ કે આજકાલના ઘણા હાફિઝો, આલિમોની હાલત છે કે અદા કરી શકે છે પણ **બે ખયાલીમાં હર્ફ બદલી નાખે છે, તો અર્થ બદલાય જાય તો નમાઝ નહીં થાય. આવી જેટલી નમાઝો પઢી હોય તેની ક઼ઝા જરૂરી છે.**

મસ્અલા : જેનાથી હુરૂફ સહ઼ીહ઼ અદા ન થતા હોય તેના પર **વાજિબ** છે કે હુરૂફ સહ઼ીહ઼ અદા કરવા માટે રાત દિવસ સંપૂર્ણ કોશિશ કરે, અને સહીહ પઢવાવાળાઓ પાછળ નમાઝ પઢી શકતો હોય તો બને ત્યાં સુધી એમના પાછળ પઢે અથવા **તે આયતો પઢે જેમના હુરૂફ સહીહ અદા કરી શકતો હોય.** અને આ બંને શક્ય ન હોય તો કોશિશના જમાનામાં તેની પોતાની નમાઝ થઈ જશે અને તેના પાછળ તેના જેવાઓની. *(દુર્રે મુખ્તાર, રદુલ મુહતાર, બહારે શરીઅત)*

મસ્અલા : જેણે સુબ્હાન રબ્બીયલ અઝીમ سُبْحَانَ رَبِّیَ الْعَظِیْم માં عَظِیْم ના ظ ને ز પઢયો તો નમાઝ જતી

રહી, માટે જેનાથી عَظِیْم સહીહ અદા ન થાય તે سُبْحَانَ رَبِّیَ الْکَرِیْم પઢે.

અફસોસ ! ઈંગ્લેન્ડ અમેરિકા જવા તથા દુનિયાવી પ્રગતિ કરવા માટે ઈંગ્લિશ કોચીંગ તથા કોમ્પ્યુટર કલાસિસ માટે તો આપણે સમય સાથે નાણા પણ ખપાવી દઈએ છીએ પરંતુ **દીન તથા દુનિયામાં સફળ બનાવતા એક દીની ફર્ઝનો નિઃશુલ્ક (મફત મળતો) ઈલ્મ હાંસલ કરવાની આપણને રજ બરાબર ચિંતા નથી થતી ! આ છે આપણી દીનથી મહોબ્બત ! આ છે આપણી આખેરતની ચિંતા !**

અફસોસ ! દુનિયવી માલ મત્તાનું સહેજ નુકસાન આપણે સહન ન કરી શકીએ, ધંધાદારીમાં પાઈ પાઈનો હિસાબ આપણે રાખતા હોઈએ પરંતુ સંપૂર્ણ ઈમાન બાદ ફર્ઝ થતી ઈબાદતોમાં સૌથી અગત્યની અને અતિ મહત્વ ધરાવતી ઈબાદત નમાઝ જે અહમ્મુલ્ ફરાઈઝ છે તેમાં થતા નુકસાનને આપણે જાણી બુઝીને કશાય અજંપા તથા રંજ વિના સ્વીકારી લઈએ છીએ !

★ ઈમામો સાથે તેમના વાલીઓ, ટ્રસ્ટીઓની પણ પકડ થશે ! ★

યાદ રાખજો ! આ ગુનાહમાં પડીને નમાઝ પઢાવતા હાફિઝ, આલિમ, ઈમામની સાથો સાથ સાથે તેમના વાલીઓ, તેમની પાછળ નમાઝ પઢતા નમાઝીઓ, મદરસા તથા મસ્જિદના સંચાલકો, ટ્રસ્ટીઓ પણ બરાબરના સહભાગી છે.

કા....ર....ણ.... ?! :–

- ★ તજવીદ વગર નમાઝ તથા તરાવીહ પઢાવનાર એટલા માટે મુજરિમ કે તેમણે તજવીદનો ઈલ્મ કેમ પ્રાપ્ત ન કર્યો ?
- ★ વાલીઓએ દુનિયવી એજ્યુકેશનની જેમ આ દીની ફર્ઝને પૂરો કરવા પોતાની ઔલાદ પર ધ્યાન કેમ ન આપ્યું ?
- ★ મદરસા તથા મસ્જિદના સંચાલકો–ટ્રસ્ટીઓએ તજવીદ સાથે સહીહ કુર્આન તથા નમાઝ પઢાવતા હાફિઝ, ક઼ારીની વ્યવસ્થા કેમ ન કરી ?
- ★ આવા આલિમ, હાફિઝ, ઈમામ પાછળ નમાઝ પઢવાવાળાઓએ જાણવા છતાં પોતાની નમાઝોને કેમ બર્બાદ કરી ?

રસૂલુલ્લાહ ﷺ ફર્માવે છે, **''તમારામાંથી દરેક જવાબદાર છે અને તમારામાંથી દરેકને તેના હેઠળ રહેવાવાળાઓ વિશે પૂછપરછ થશે.''** વિચારો ! આપણી પાસે ત્યારે શું જવાબ હશે ? હે મુસલમાનો ! પોતાની ઈબાદતોને બર્બાદ ન કરો ! અલ્લાહ તઆલા ફર્માવે છે, لَا تُبْطِلُوْا اَعْمَالَكُمْ ''પોતાના અમલોને બર્બાદ ન કરો.'' **તજવીદના ક઼ાયદા વિરુધ્ધ કુર્આન પઢવાથી નમાઝ થતી નથી, ફરીથી પઢવી વાજિબ છે, તો પછી એ નમાઝોને બર્બાદ કરવું નથી તો શું છે ?** કેટલાક લોકો પ્રશ્ન કરે છે કે અમે પાબંદીથી વરસોથી નમાઝો પઢીએ છીએ, નફ્લો પઢીએ છીએ છતાં કાંઈ ફાયદો કેમ જણાતો નથી ! તો જાણી લો કે જ્યારે નમાઝ થતી જ નથી તો પછી ફાયદો શાનો ? જરા વિચારો તો ! કાલે ક઼યામતના દિવસે

સહીહ થવાના ભરમમાં પઢેલી આવી નમાઝો આપણા મોઢા પર મારી દેવામાં આવશે તો પસ્તાવા સિવાય આપણી પાસે બીજું કાંઈ નહીં હોય, જે છૂટકારા માટે આપણે રજૂ કરી શકીએ.

★ હાલમાં થતા શબીનાઓના હાલ ! ★

સામાન્યતઃ ૨૭મી રમઝાન પછી ઠેકઠેકાણે શબીનામાં બે દિવસ ખત્મે કુર્આનના પ્રોગ્રામો થાય છે. ત્યાં આખી રાત સવાબની ઉત્સાહી અવામ બીચારી સવાબની નિય્યતે ઉભી રહી કુર્આન સાંભળે છે પણ મોટા ભાગે ખટાખટ અને ફટાફટ કુર્આન પઢનારા હાફિઝો જલ્દી પૂરુ કરવાની ધાડમાં તજવીદનો લેહાઝ કરતા નથી. જેથી એ સૌની મહેનતો બેકાર જતી જણાય છે, અને વ્યવસ્થા કરનારનો ખર્ચો એળે જાય છે. હા ! જ્યાં કાયદેસર તરતીલ સાથે કુર્આન પઢાતુ હશે તેઓની આ વાત નથી. પણ સામાન્યતઃ એકસપ્રેસ જેમ પઢાય છે ! જેનો કોઈ જ અર્થ જણાતો નથી. વળી એવું પણ જોયું કે મખરજની કે આયતની ભૂલ કાઢનાર સાથે જ શબીના પઢનાર હાફેઝજી ઝઘડો કરવા લાગ્યા ! હવે આપ સમજી શકો છો કે આનાથી કયો લાભ થશે.

★ જરૂર પૂરતું તજવીદ શીખવું કાંઈ અઘરૂ નથી ! ★

કેટલાક વિચારે છે કે હવે આ ઉમ્મરે ક્યાં શીખવા જઈએ ? નોકરી–ધંધામાં ફુરસદ નથી, સમય ક્યાંથી કાઢીએ ?! પણ એટલુ સમજો કે જ્યારે તમે તજવીદ (સહીહ ઉચ્ચારથી કુર્આન

પઢવા) વિશેની અગત્યતા સમજી ગયા, તો આખેરતની ચિંતા સાથે જો તમે સહીહ ઉચ્ચાર ન જાણતા હોઉ તો આજથી જ સાવધાન થઈ જાવ અને કેવળ ૧૫ મિનિટનો સમય અલ્લાહને ખાતર કાઢીને રોજ કોઈ જાણકાર, હાફિઝ, ક઼ારી કે આલિમ પાસે જાવ. સામાન્યતઃ મોટા ભાગના ઉચ્ચારો તો કુદરતી સહીહ જ નીકળતા હોય છે, મોટા ભાગે س તથા ش તેમજ ث તથા ص માં અને خ-ق-ك-ض-ط-ظ વગેરેમાં જ ગરબડ થતી હોય છે. તો કમસે કમ તેના મખરજ જાણી શીખીને **વધુ નહીં તો નમાઝમાં કામ લાગે એવી અમુક આયતો જ તો છેવટે શીખી લો જેથી નમાઝ તો દુરુસ્ત થઈ જાય.** અને બાળકોને દુનિયાવી તા'લીમ માટે કે જેથી તેની **દુનિયા કામયાબ થાય** એ માટે ઊંચી ઊંચી સ્કૂલોમાં, કોલેજો ભણાવો છો, સવાર સાંજ ટયૂશનો અપાવો છો, દૂર દૂર મોકલો છો તો **આખેરત આબાદ થાય** તે માટે આ તજવીદ કે કુર્આન સહીહ ઉચ્ચારથી પઢે તે શીખવવા કાંઈ જ નહીં કરો ?!

કેટલાક લોકો ગુજરાતી લિપિમાં પંજ સૂરહ તથા કુર્આન પઢે છે, કહે છે કે અમને અરબી નથી આવડતું તો શું કરીએ ?! તો તેઓ પણ કોઈપણ ભોગે અરબી પઢતાં શીખે, દીનની મહોબ્બતની ભાવના સાથે શીખશે તો વાર નહીં લાગે, પણ કેવળ ગુજરાતી જોઈને પઢશે તો ચોક્કસ ગલત પઢશે અને એમાં કાંઈ લાભ થવાનો નથી, કારણ કે અરબીમાં જોઈને પઢવામાં પણ અરબી ઉચ્ચાર માટે કાળજી રાખવી પડે છે તો ગુજરાતીમાં ક્યાંથી ખબર પડશે કે ع તથા ا અને ت તથા ط અને ك તથા ق વગેરે માટે કયા ગુજરાતી અક્ષરો છે ?! માટે અવશ્ય

અરબી શીખે અને અરબી ન જ આવડતુ હોય તો કુર્આનની આયતોને કેવળ આંગળી ફેરવીને જુએ તો પણ સવાબ મળશે, પણ ગલત પઢવાથી તો કાંઈ જ મળશે નહીં. બસ ! સમજદારો માટે આટલી વાતો પૂરતી છે, અલ્લાહ દરેકને હક્ક઼ સમજવાની તૌફીક઼ આપે. (આમીન)

آمین بجاہ النبی الکریم علیه افضل الصلوٰۃ و التسلیم